

Oživitev
industrijske
kulture

Interreg
CENTRAL EUROPE
European Union
European Regional
Development Fund

InduCult2.0

INDUSTRIJSKA KULTURA
PRILOŽNOST ZA RAZVOJ GORENJSKE

KAZALO VSEBINE

UVOD	3
1 PRILOŽNOSTI RAZVOJA INDUSTRIJSKE KULTURE	4
1.1 Industrija kot identifikacijski element	4
1.2 Industrijska doživetja kot dopolnilna turistična ponudba	5
1.3 Zaposlovanje kompetentnih in strokovnih zaposlenih	7
1.4. Promocija industrijske kulture in spodbujanje mladih za delo v industriji	8
1.5. Povezovanje kreativnih oblikovalcev z inovacijami v industrijski proizvodnji	9
1.6. Industrijska kultura kot priložnost za oživitve tradic. znanj	10
2 NADALJNI KORAKI OŽIVITVE INDUSTRIJSKE KULTURE	11

UVOD

Industrijska dediščina je v dveh stoletjih radikalno preoblikovala človekov življenjski prostor in okolje, zaznamovala pa ga je tudi družbeno in socialno. Mnoge gigantske stavbe s tovarniškimi dimniki, ki so nekoč dušili cele doline, danes marsikje neusmiljeno čakajo na rušenje. In vendar ne smemo prezreti, da je industrijska dediščina eden pomembnejših temeljev sodobnega človeškega znanja, razvoja in uspeha.

Poleg tega na Gorenjskem deluje kar nekaj uspešnih industrijskih podjetij, ki so razvojno usmerjena in so se pravočasno ustrezno prestrukturirala. V sklopu oživitve industrijske kulture se torej ne smemo osredotočiti le na industrijo, ki je nekoč bila, ampak, ki še živi, in predstavlja možnosti za prihodnje generacije.

Glavni namen projekta InduCult2.0 je spodbuditi skupne aktivnosti različnih interesnih skupin z namenom ustvarjanja ugodnih pogojev za potencialne investitorje ter njihovo sodelovanje pri reaktivaciji industrijskih območij v atraktivne prostore (muzeje, učne poti, gledališča, kavarne, namestitvene objekte ipd.). Pri tem je potrebno slediti trajnostnemu razvoju v povezavi s kreativnostjo in inovativnostjo.

1 PRILOŽNOSTI ZA RAZVOJ INDUSTRIJSKE KULTURE

1.1. Industrija kot identifikacijski element

Gorenjska je bila ena izmed najrazvitejših industrijskih pokrajin, tako da je slika industrijskih panog, ki so narekovale tako poslovno-ekonomsko kot tudi družbeno življenje ljudi, zelo raznolika. V krajih Kranj, Škofja Loka z okolico, Trzič, Jesenice, Radovljica z okolico, kjer jih je močno zaznamovala industrija (železarska, tekstilna, kovinarska, elektro, obutvena in lesna), je to lahko priložnost za razvoj industrijske identitete.

Poiskati je treba nove zgodbe, poslovne priložnosti, ki bodo dale zaslužek bodočim generacijam. Načinov je več, možnosti nešteto:

- Objekte spremeniti v galerije in sodobna mestna središča, stanovanjske soseske, hostle ali hotele, kulturne, rekreacijske in izobraževalne centre
- Organizacija dogodkov, gledaliških predstav, koncertov, umetniških tekmovanj
- Ureditev rekreativnih površin, parkov, otroških igrišč (v povezavi z tradicionalno industrijo)
- Oblikovanje sloganov, simbolov, prepoznavnih znakov in identifikacijskih zgodb
- Primer dobre prakse iz Velike Britanije: Znanstveno-izobraževalni center v prostorih bivše železarne: www.visitmagna.co.uk

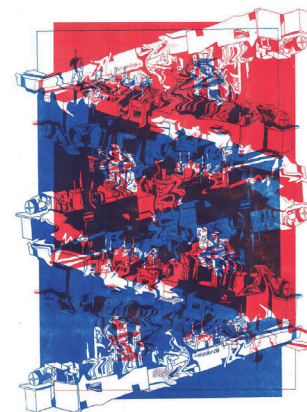
1.2. Industrijska doživetja kot dopolnilna turistična ponudba

Z revitalizacijo industrijskih območij lahko destinacija pridobi na raznovrstnosti in razširitvi ponudbe, zaradi česar se turisti v mestu zadržijo dalj časa, opravijo več nočitev in tudi več potrošijo. Nove „turistične atrakcije“ nudijo tudi delovna mesta lokalnemu prebivalstvu in pripomorejo k ekonomskemu razvoju krajev. Nova dodatna turistična ponudba, ki temelji na industrijski dediščini, se lahko pojavlja v številnih oblikah:

- Dodatne namestitvene zmogljivosti tematsko povezane z industrijskimi zgodbami, ki so nekoč dolgočasnim objektom zapolnile vsak dan (hostli, mladinski domovi, hoteli..)
- Dodatna športna in izobraževalna infrastruktura (skate parki, pustolovski parki, plezalne stene, sobe pobega- "escape rooms")
- Kulturni dogodki in festivali (koncerti različnih zvrsti glasbe, stand up komedije, gledališke predstave, modne revije)
- Organizacija tekmovanj (risanje grafitov, izdelava umetniških skulptur...)
- Razstave in kolonije (umetniške kolonije, potujoče razstave...)
- Primer dobre prakse iz Poljske: Industrijski festival: www.industriada.pl

Rokodelski center domače in umetnostne obrti u Škofji Loki – prikaz starih obrti in trgovina z izdelki

Tradicionalni železarski festival - Festeelual

Mural na Stari Savi, ki ponazarja težko delo in življenje delavcev v industrijskem mestu Jesenice.

Skupna potujoča razstava gorenjskih muzejev na temo industrijske dediščine

Hostel Celica v kulturnem centru Metelkova v Ljubljani – nekdanji vojaški zapor

Turistični produkt – Podzemna pustolovščina v Muzeju premogovništva v Velenju

1.3. Zaposlovanje kompetentnih in strokovnih zaposlenih

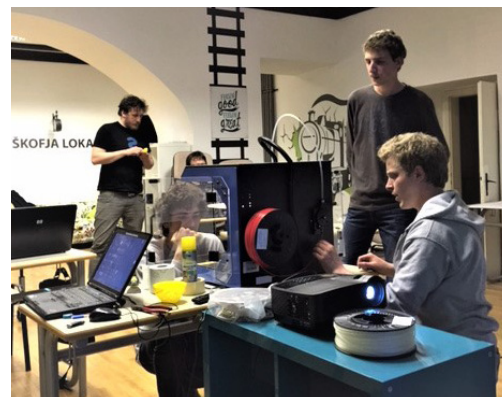
Priložnost za razvoj industrijske kulture predstavljajo tudi obstoječa industrijska podjetja, ki so se uspela prilagoditi drugačnim razmeram na trgu in imajo dobre možnosti za nadaljnji razvoj in nadgradnjo. Za tovrstno industrijo je odločilnega pomena, da je tehnološko kompatibilna in zaposluje strokovno usposobljene ljudi. Zato je v prvi vrsti potrebno poskrbeti za medsebojno povezanost izobraževalnega sistema z obstoječo industrijo, saj je nujna vzgoja in izobraževanje kadrov, ki jih industrija potrebuje.

Na Gorenjskem delujeta dva večja medpodjetniška izobraževalna centra (MIC), in sicer v Kranju in Škofji Loki, ki sodelujeta s konzorcijem podjetij pri različnih projektih za vzgojo primerne kadra.

V naslednjem letu se na državni ravni uvaja pilotni preizkus vajeništva, del katerega bo tudi MIC Škofja Loka, in bodo delodajalci imeli možnost, da sami izberejo in usposobijo svoje bodoče zaposlene.

Priložnost predstavljajo tudi številne dobre prakse iz tujine, kot so dnevi odprtih podjetij za dijake in študente, zaposlitveni sejmi, spodbude za zaposlene.

- Primer dobre prakse iz Nemčije: www.schau-rein-sachen.de

V šolskem centru Škofja Loka bodo program oblikovalec kovin-orođar po novem izvajali tudi v obliki vajeništva. Foto: Tina Dokl

Praktični pouk v šolah pripomore k izboljšanju strokounih znanj in spretnosti dijakov.

*Delaunica učenja starih obrti otrok v urtcih in šolah
Foto: Milan Malourh*

1.4. Promocija industrijske kulture in spodbujanje mladih za delo v industriji

Mladi se v današnjem času težko prepoznajo v tehničnih strokah, ki so nekoč zaposlovala številne delavce, zato jih je potrebno primerno spodbuditi. Predvsem sodobna industrija in inovativni pristopi predstavljajo številne možnosti za mlade, da razvijejo spretnosti in znanja, ki lahko obogatijo obstoječo industrijo. Dijakom in študentom je potrebno približati način dela, potrebna znanja, možnosti zaposlitve, praktični pouk:

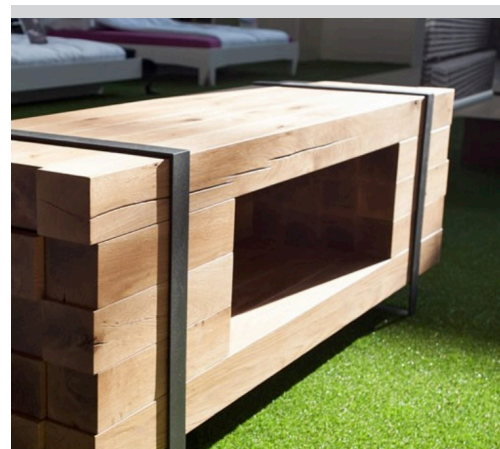
- Medsebojno sodelovanje muzejev, podjetij, izobraževalnih institucij (dnevi odprtih vrat muzejev, podjetij, vrtiljak poklicev-povezanost dediščine s sedanostjo). Vključitev industrijskih panog, ki so bile v preteklosti delovno intenzivne, danes pa uporabljajo sodobne tehnologije kot npr. kovinsko-predelovalna in elektro-gumarska industrija
- Iniciative po šolah v okviru konkretnih projektnih nalog industrijskih podjetij s podporo dodeljenih mentorjev
- Vključevanje vsebin v šolske programe: učenje starih obrti, tradicionalne izdelave za potrebe kakšnih projektov, dogodkov ipd.

1.5. Povezovanje kreativnih oblikovalcev z inovacijami v industrijski proizvodnji

Na področju oblikovanja delujejo številni mladi in kreativni oblikovalci, ki se trudijo prodreti na trg in prodajajo majhne količine svojih unikatnih izdelkov. Marsikateri izmed njih uporablja sodobne prijeme priprave in izdelave, unikatne materiale, vendar so zaslužki bolj majhni, saj sami težko izdelujejo večje količine. Priložnost predstavlja oblikovanje kreativnih središč, kjer bi se želje industrijskih proizvajalcev združile z inovativnim znanjem posameznikov.

Gre za sodobni način timskega delovanja, ki spodbuja odprto podjetniško kulturo in posameznikom omogoča izmenjavo misli in testiranje konceptov s pomočjo drugih oseb, s katerimi si delijo prostor. Tako imenovani *coworking* centri na Gorenjskem že delujejo, a vendar ni nekih konkretnjših povezav z obstoječo industrijo. Možnosti za boljše sodelovanje predstavljajo predvsem:

- Oblikovalski natečaji za izbor kreativnih rešitev posameznih izdelkov ali storitev
- Projektno delo oblikovalcev v sodelovanju z industrijskimi podjetji v zameno za delovno mesto najbolj obetavnim kadrom, ki se izkažejo v projektu.
- Primer dobre prakse iz Avstrije: Tobačna tovarna Linz, ki povezuje umestnost, raziskovanje, izobraževanje, kreativnost in obrt: <https://tabakfabrik-linz.at/en/>

Tu omarica Tramek Mizarstva Amek, ki jo je oblikoval Dejan Kos (sodelovanje z Oddelkom za industrijsko in unikatno oblikovanje Akademije za likovno umetnost in oblikovanje (ALUO) in Inštitutom za ekonomska raziskovanja (IER)

Pruji čevlji oblikovalke Alje Viryent nastali v prostorih biušne tovarne Peko v Trzinu

Ena od kreativnih rokodelski delavnic mojstrice Anje Musek, polstenje torbic (foto: Vito Debelak)

1.6. Industrijska kultura kot priložnost za obujanje tradicionalnih znanj

Številne obrti, ki so bile prisotne v gorenjskem prostoru in iz katerih so se razvili industrijski obrati, počasi izumirajo. To pa predvsem zato, ker je večina teh podjetij v času globalizacije propadlo, ostala pa je le peščica takih, ki so z manjšo obrtjo nadaljevali in še vedno razpolagajo s tradicionalnimi znanji izdelave posameznih izdelkov.

V sodelovanju različnih deležnikov je industrijska kultura v tem primeru priložnost za prikaz tradicionalnih načinov izdelave in nudi možnosti za učenje, predvsem mladih, starih ročnih spretnosti:

- V okviru muzejskih objektov in dejavnosti (razstavne poti, muzejski večeri, kulturni dnevi ipd.)
- V okviru kreativnih središč (delavnice, prikazi obrtnih mojstrov ipd.)
- V okviru organizacije tradicionalnih dogodkov in festivalov, dejavnosti za šole, vrtce ipd.
- Primer dobre prakse iz Avstrije:
Hiša obrtnikov: <http://en.werkraum.at/>

2. NADALJNJI KORAKI OŽIVITVE INDUSTRIJSKE KULTURE

Območja nekdanje industrije se lahko ponovno usposobijo za proizvodne namene ali pa se v skladu s potrebami celovitega razvoja območja te površine nameni za druge druge dejavnosti (gospodarske, športne, kulturne, trgovske, turistične ipd.). Razvoj industrijske kulture v Sloveniji še ni v takem zamahu, kot je to vidno v ostalih evropskih državah, zato je potrebno to področje premakniti v pravi smeri:

- Določiti strateške usmeritve, akcijski načrt in izboljšati povezanost različnih deležnikov (muzejev, podjetij, izobraževalnih institucij, lokalnih skupnosti, sektorskih agencij in društev)
- Oblikovati konkretne projektne predloge deležnikov z obstoječimi industrijskimi podjetji
- Pridobiti finančna sredstva (EU sredstva, državni razpisi, javno-zasebno partnerstvo)

InduCult2.0 je EU projekt, v katerem bo pripravljen akcijski načrt razvoja industrijske kulture in strategija. Ključne aktivnosti pa bodo povezane z organizacijo industrijskega festivala, pripravo študije izvedljivosti namestitev v starem industrijskem

objektu, z organizacijo šolskih iniciativ za promocijo industrijskih poklicev in spodbujanje sodelovanja kreativnih oblikovalcev z industrijskimi podjetji. Izvedeni bosta tudi dve pilotni akciji: Interaktivna skulptura povezana s čevljarско industrijo v občini Tržič in kreativno središče z razstavnim prostorom o tekstilni industriji v Škofji Loki. Omenjene aktivnosti projekta se bodo v prihodnosti nadgradile še v okviru ostalih razpoložljivih EU razpisov, kjer bo to mogoče.

Projekt oživitve BPT Tržič

Poslovno podporni center Kranj
Regionalna razvojna agencija Gorenjske

Mateja Korošec
BSC, d.o.o., Kranj
Cesta Staneta Žagarja 37
4000 Kranj
tel: 04 281 72 30
www.bsc-kranj.si
e-pošta: mateja.korosec@bsc-kranj.si